

تفسیر ده دقیقه‌ای قرآن کریم؛ بر ساحل نور

استاد سید جواد بهشتی

موضوع: قرآن، کتاب هدایت

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

چه سفره‌ای! پیغمبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم فرمود: «قرآن مائده الهی است»، سفره‌خانه خداست، هر آیه گنجی است، از کنار گنج‌ها بی‌استفاده گذر نکنید...

صفحه ۲

سوره مبارکه بقره

آیات ۵-۱

سوره مبارکه بقره طولانی‌ترین سوره قرآن است. افراد بسیاری در زمان پیامبر صَلَّی اللَّهُ عَلَیْهِ وَ آلِهِ وَ سَلَّم مصمم بودند که این سوره را حفظ کنند. در این سوره قواعد، قوانین و رهنمودهای بسیاری برای زندگی ما وجود دارد. إن شاء الله زنده باشیم و هر صفحه این سوره را به اندازه «ده دقیقه» تفسیر کنیم.

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ»

«بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ» آغازگر همه کتاب‌های آسمانی و در آغاز همه سوره‌های قرآن به جز سوره براءت است. به نام الله؛ خدایی که همه را دوست دارد و برای همیشه به مؤمنان توجه دارد.

آیه ۱: «الم»

در آغاز ۲۹ سوره قرآن حروف رمز آمده است. حروفی از هم جدا که به ظاهر معنایی ندارند. امام رضا علیه السلام معنای آن را اینگونه فرمودند که خداوند با همین حروف، آیات کتاب خود را درست کرده، اگر شما می‌توانید با این حروف که در اختیار شما است، معارف بلند را ایجاد کنید! بر اساس حدیثی، آخرالزمانی‌ها مفاهیم و معانی رموز آغاز سوره‌ها را خواهند فهمید. هر چه که هست از جانب خداست...

آیه ۲: «ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ. هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ»

هدایت، مهمترین درخواست ما از خداوند در سوره حمد بود. هدایت در چه؟ در همه جا، در همه کارها؛ در انتخاب دوست، در انتخاب همسر، شغل، صلح یا جنگ، با دشمنان، با دوستان، در تجارت، تعلیم و تربیت... زندگی انسان نیازمند یک کتاب راهنما است. از آن جایی که انسان غرائزی همچون شهوت، غصب و طمع دارد، چه بسا در انتخاب‌ها اشتباه کند، لذا نیازمند یک کتاب راهنماست. آن همین کتاب است. «ذَلِكَ الْكِتَابُ» این کتاب عظیم، «لَا رَيْبَ فِيهِ» شکی در آن نیست، «هُدًى» هدایت‌گر است، «لِّلْمُتَّقِينَ» برای پرهیزکاران، پاکدلان، باتقویان. اولین باری است که ما با «تقوا» مواجه می‌شویم. این مفهوم

۲۵۵ بار در قرآن به کار رفته و از کلمات پرتکرار و پرکاربرد است. آرام آرام به اضلاع آن خواهیم رسید. به طور اجمال، خود خداوند در این صفحه برای ما متقین را توصیف می‌کند.

آیه ۳: «الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ»

«الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ» متقین کسانی هستند که به جهان غیر قابل حس، باور دارند. مرز خداپرستان با مارکسیست‌ها و با ملحدین همین است. ما معتقدیم بخش اول جهان، بخش شهودی است که قابل حس است؛ یعنی دست می‌زنیم، نگاه می‌کنیم، صدایی را می‌شنویم، بو یا مزه می‌کنیم. این موارد در عالم شهود هستند. یعنی حس می‌کنیم. بخش دیگری که وجود دارد، جهان غیب است؛ جهان غیب مثل خدا و فرشتگان که وجود دارند. اولین ویژگی متقین این است که جهان را به دو بخش تقسیم می‌کنند و به هر دو بخش جهان ایمان و باور دارند.

«وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ»؛ متقین در پیشگاه آفریدگار تواضع، خضوع و نیایش می‌کنند. «الصَّلَاةَ» یعنی دعا، اما چگونه در ادیان مختلف نمازهای مختلفی وجود دارد؟ ما در همین سوره مبارکه بقره خواهیم گفت که نماز اسلام چند رکعت است؟ چه اجزایی دارد؟ باید به چه شکلی اجرا شود؟ اما متقین کسانی هستند که در پیشگاه خدا نماز می‌خوانند و نیایش می‌کنند.

«وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ» و از آنچه ما روزی‌شان کرده‌ایم انفاق می‌کنند. «يُنْفِقُونَ» فعل مضارع است، فعل مضارع بر تداوم دلالت دارد؛ یعنی سبک زندگی متقین به گونه‌ای است که «پیوسته» به یاد فقرا و مساکین هستند، از آنچه در جامعه می‌گذرد اطلاع دارند، اگر همسایه گرسنه باشد شب خوابشان نمی‌برد، انفاق می‌کنند، چرا؟ چون می‌دانند تمام این دارایی مال خداوند است. «رَزَقْنَا» ما روزی کردیم، اگر ما سلامتی، هوش و اراده نداده بودیم، چگونه انسان می‌توانست این روزی را کسب کند؟! متقین کسانی هستند که «وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ» نه همه آنچه را که روزی‌شان کردیم، «مِمَّا» مقداری از آنچه روزی‌شان کردیم را به ضعفاء و فقراء می‌دهند. امام صادق علیه السلام فرمود: «فقیرها وسیله امتحان اغنیاء هستند، اغنیاء وسیله امتحان فقراء هستند». از امتحاناتی که ما در صفحات آینده خواهیم خواند، امتحان انسان‌ها به انسان‌ها است، خداوند ما را با هم امتحان می‌کند. ای که دستت می‌رسد، قبل از اینکه قیامت برسد کاری بکن. تا اینجا به دو ویژگی متقین اشاره کردیم.

ویژگی سوم ..

آیه ۴: «وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ»

«وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ» و کسانی که ایمان می‌آورند، باور دارند به آنچه بر تو نازل شده ای پیامبر؛ یعنی ایمان به قرآن، باورشان این است که این کتاب از آسمان آمده است، این کتاب از سوی خالق آمده است، خالقی که مرا می‌شناسد، نیازهای مرا می‌داند، خطرهایی که متوجه من است را می‌شناسد. من به قرآن باور دارم، فقط قرآن از جانب خدا آمده؟ نه، به جز قرآن «وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ» و آنچه نازل شد قبل از تو؛ مثل تورات، انجیل، زبور، صحف و کتاب‌هایی که نام‌هایشان را نمی‌دانیم، ولی مطمئن هستیم خداوند برنامه زندگی بندگانش را به دست پیامبران به انسان‌ها رسانده است. من جریان نبوت، کتاب‌های آسمانی و وحی را باور دارم. عقیده متقین این است که انسان با داشتن عقل و علم ره به جایی نمی‌برد، بلکه نیازمند وحی است.

پرسش‌هایی پیش روی انسان هست که خودش توان پاسخگویی ندارد، مثل اینکه من چه کسی هستم؟ از کجا آمده‌ام؟ به کجا می‌روم؟ و چه تکلیفی برای من در نظر گرفته شده است؟ «وَبِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ» نشانه دیگر متقین این است که به آخرت یقین دارند؛ تردید ندارند، یقین دارند مرگ پایان زندگی نیست، بلکه آغاز دنیای بزرگتر، شیرین‌تر و واقعی‌تر است. برای آن دنیا تلاش و برنامه‌ریزی می‌کنند. این دنیا را سکوی پرش برای آن دنیا می‌دانند.

آیه ۵: «أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»

«أُولَئِكَ عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ» صفحه ۲ با هدایت آغاز می‌شود و با هدایت پایان می‌یابد. یک هدایت تضمین شده صد در صدی است. افراد ذکر شده که به غیب ایمان دارند، نماز اقامه می‌کنند، از روزی‌هایی که به ایشان داده‌ایم به دیگران انفاق می‌کنند، به قرآن و کتاب‌های آسمانی باور و به آخرت یقین دارند، «عَلَى هُدًى مِنْ رَبِّهِمْ» بر هدایتی تضمین شده از سوی پروردگارشان هستند. «وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ»، وقتی در سحرگاه نوزدهم در مسجد کوفه شمشیر بر فرق سید و سرور ما، امیرالمؤمنین علیه السلام، فرود آمد صدا زد به خداوند رستگار شدم. وقتی رستگاری را در قرآن پیگیری می‌کنیم، می‌بینیم اولین بار در این آیه مطرح می‌شود. دو واژه «فلاح» و «فوز» به معنای رستگاری است. اینان رستگاراند؛ افرادی که اهل نماز و انفاق هستند، افرادی که به آخرت یقین و کتاب‌های آسمانی را باور دارند.

خواهش می‌کنم مطالبی را که می‌شنویم برای دیگران هم نقل کنیم و خودمان را برای شنیدن توضیح صفحات بعد مهیا کنیم.

خدا نگهدار شما...